

ปัญหาลิขสิทธิ์เพลงในการเรียบเรียงเสียงประสาน

ในเพลง 1 เพลงจะมีลิขสิทธิ์และสิทธิที่กฎหมายคุ้มครองอยู่ 5 ประเภทคือ

1. ลิขสิทธิ์ในเนื้อร้อง ผู้ที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์คือ ผู้แต่งเนื้อร้องของเพลงแต่ละเพลง
2. ลิขสิทธิ์ในทำนองเพลง ผู้ที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ทำนองเพลงคือ ผู้แต่งทำนองเพลง
3. ลิขสิทธิ์ในการเรียบเรียงเสียงประสาน ผู้ที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์คือ ผู้เรียบเรียงเสียงประสาน
4. ลิขสิทธิ์ในงานบันทึกเสียง ผู้ที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์คือ บริษัทค่ายเทปเพลงที่เป็นผู้บันทึกเสียงนักร้อง ทำนอง เนื้อร้อง และการเรียบเรียงเสียงประสานลงในเทปต้นฉบับ (Master Tape)
5. สิทธินักแสดงของนักร้อง ผู้ที่เป็นเจ้าของสิทธินักแสดงคือ นักร้องซึ่งเป็นผู้ร้องเพลงแต่ละเพลง

ดังนั้น ในเพลงหนึ่งเพลงที่บรรจุไว้ในเทปหรือแผ่นซีดีรอมจะมีลิขสิทธิ์หลายประเภทและสิทธินักแสดง รวมอยู่จะมีเจ้าของลิขสิทธิ์หลายราย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติบริษัทค่ายเทปเพลงส่วนใหญ่มักจะทำ สัญญาโอนสิทธิและลิขสิทธิ์ทั้งหมดมาเป็นของค่ายเพลงแต่เพียงผู้เดียว

ปัญหาที่เกิดขึ้นตามข้างคือ เมื่อมีการนำเอาเพลงยอดนิยมในอดีตมาทำใหม่ หรือ Remix โดยเปลี่ยนตัว นักร้องและการเรียบเรียงเสียงประสานแบบใหม่ เช่น นำเพลง My heart will go on ของ Celine Dion ที่เป็น แนวป๊อป (pop music) มาเรียบเรียงเสียงประสานใหม่เป็นทำนองร็อก (rock) เพื่อขายแก่ประชาชน หรือใช้ เป็นริงโทนในมือถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้เรียบเรียงเสียงประสานเพลงหรือไม่ โดยปกติทั่วไปบริษัท ที่ทำธุรกิจเรียบเรียงเสียงประสานใหม่ก็มักจะขออนุญาตใช้ลิขสิทธิ์เฉพาะในส่วนของเนื้อร้องและทำนอง แต่ไม่สนใจการเรียบเรียงเสียงประสาน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวนั้น เพราะบางครั้งการเรียบเรียงเสียง ประสานของคนเก่าและใหม่จะเหมือนกันอย่างมาก จึงเกิดคดีฟ้องร้องขึ้นเหมือนที่เป็นข่าวตามหน้า หนังสือพิมพ์ ซึ่งเจ้าของผู้เรียบเรียงเสียงประสานก็จะใช้สิทธิดำเนินคดีกับบริษัทที่นำเอาเพลงดังกล่าวไป เรียบเรียงใหม่ ในความผิดฐานทำซ้ำดัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งงานลิขสิทธิ์ของผู้อื่นตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

แนวทางการวินิจฉัยคดีในต่างประเทศที่ทนายความหรือผู้พิพากษาที่พิจารณาเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ การ เรียบเรียงเสียงประสานมักใช้ในการต่อสู้หรือพิจารณาคดี คือ การทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อ สาธารณชนซึ่งการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงนั้น เป็นการทำซ้ำหรือก๊อปปี้การเรียบเรียงเพลงในส่วนที่ เป็นสาระสำคัญหรือไม่ เพราะหากเป็นการทำซ้ำส่วนที่ไม่ใช่สาระสำคัญหรือทำซ้ำในส่วนที่เป็นทำนอง

หลักทั่วไป ก็ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งศาลต่างประเทศจะวินิจฉัยโดยฟังความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ในการแต่งเพลง ไม่ได้ฟังจากตัวเนื้อเพลงหรือทำนองเพียงอย่างเดียว เพราะเพลงแต่ละเพลงจะมี ส่วนประกอบที่ละเอียดซับซ้อนจนมนุษย์แยกแยะไม่ได้ กล่าวคือ เพลง 1 เพลงจะประกอบด้วย ทำนอง (melody) เสียงประสาน (harmony) และจังหวะ (rhythm) การนำทำนอง เสียงประสาน และจังหวะ มารวมกันให้ความสั้นยาว ทุ่มหนักหรือเบา โดยผสมเสียง จัดเรียงตัวโน้ต หรือระดับเสียง จนน่าฟังนั้น แหะหรับที่เรียกว่า "การเรียบเรียงเสียงประสาน" แนวปฏิบัติที่นักแต่งเพลงมักใช้กันในการดูว่า การเรียบ เรียงเสียงประสานของเพลง 2 เพลงเหมือนคล้ายหรือไม่นั้น จะพิจารณาว่า การทำซ้ำการเรียบเรียงในเพลง แต่ละส่วนว่า มีการทำซ้ำเกิน 8 บาร์ ขึ้นไปหรือไม่ โดยดูประกอบกับการเรียบเรียงจำนวนโน้ตเพลงที่ซ้ำกัน ในแต่ละวรรคของบันไดเพลง หากจำนวนบาร์ซ้ำกันเกิน 8 บาร์ขึ้นไป และตัวโน้ต การเรียบเรียงซ้ำกันเกิน 5 ตัวโน้ต ก็อาจจะถือว่าเป็นการทำซ้ำหรือคัดลอกซึ่งสาระสำคัญของลิขสิทธิ์การเรียบเรียงเสียงประสานได้ อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ดังกล่าวก็อาจมีข้อยกเว้นในกรณีที่เป็นกรเรียบเรียงเสียงประสาน คำร้องทำนอง ในเพลงซิมโฟนีออเครสต้า ซึ่งการทำซ้ำจำนวน 8 บาร์ หรือจำนวนตัวโน้ตที่มากกว่า 4 ตัวขึ้นไป ก็อาจไม่ถือ ว่าผิดกฎหมายลิขสิทธิ์ เพราะเป็นการเล่นทำนองซ้ำไปซ้ำมาจึงต้องพิจารณาองค์ประกอบโดยรวม